

НАУКА І ОСВІТА

SCIENCE AND EDUCATION

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

Науково-практичний журнал
ПІВДЕННОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ НАПН УКРАЇНИ

Педагогіка

8'2011/СІV

НАУКА І ОСВІТА

SCIENCE AND EDUCATION – НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ

№8/CIV, ЛИСТОПАД, 2011

Педагогіка

Науково-практичний журнал
Південного наукового Центру НАПН України.
Рік заснування – жовтень 1997
Постановою Президії ВАК України №1-95/6 від 06.10.2010 р.
журнал внесено до переліку ВАК України за фахом педагогіка.
Постановою Президії ВАК України №1-05/7 від 10.11.2010 р.
журнал внесено до переліку ВАК України за психологічними
науками.

Редакційна колегія

О.Я. ЧЕБИКІН, д. психол. н., професор, академік НАПН України
(головний редактор),
А.М. БОГУШ, д. пед. н., професор, академік НАПН України
(заступник гол. редактора, педагогіка, методика),
І.М. БОГДАНОВА, д. пед. н., професор,
Л.К. ВЕЛИТЧЕНКО, д. психол. н., професор,
Н.Ф. КАЛІНА, д. психол. н., професор,
Е.Е. КАРПОВА, д. пед. н., професор,
З.Н. КУРЛЯНД, д. пед. н., професор,
А.Ф. ЛИНЕНКО, д. пед. н., професор,
Ю.Б. МАКСИМЕНКО, д. психол. н., професор,
Р.Ю. МАРТИНОВА, д. пед. н., чл.-кор. НАПН України,
О.П. САННІКОВА, д. психол. н., професор,
С.М. СИМОНЕНКО, д. психол. н., професор,
Л.А. СНИГУР, д. психол. н., професор,
М.П. ЧЕРКАСОВ, ст. наук. співробітник
(відповідальний секретар).

ББК 74я 54

Н34

УДК 37 (05) "54-02"

Журн. Науково-практичний.

Педагогіка і психологія.

Зареєстровано 11. 06. 1997 р. серія КВ № 2802

© Південний науковий Центр НАПН України, 2010.

Рекомендовано до друку Вченою Радою

ПНЦ НАПН України 07.11.2011 р. (Пр. № 9).

Здано до набору 09.11.2011 р. Підп. до друку 14.11.2011.

Формат 60x90/16. Папір друк. №1.

Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 22,5. Ум. друк. арк. 21.

Наклад 150 прим. Зам. № 21.

Комп'ютерна верстка О.І. Кисельова

Редакція англійських текстів Г.В. Мельниченко

Видається за сприяння Державного закладу "Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського"

Адреса редакції: 65014 Одеса, вул. Пушкінська, 23.

Тел. 725-29-13 (головн. редактор, заст. головн. редактора; відповідальний секретар).

E-mail: NaukaiOsvita2006@rambler.ru

ЗМІСТ

Педагогіка	
<i>Анненкова І. П.</i> Критерії і показники якості освіти у ВНЗ.....	4
<i>Авраменко Б.В.</i> Культура речи учителя.....	8
<i>Блощинський І. Г., Яремчук І. А.</i> Історія створення дистанційного навчання у країнах світу.....	11
<i>Бойченко О. В.</i> Шляхи вдосконалення документообігу у ВНЗ.....	15
<i>Боркач Є. І.</i> Науково-дослідна робота в закарпатському угорському колегіумі імені Ілони Зріні.....	17
<i>Бурцева І. І.</i> Участь як процес поступового формування особистісних цінностей студентів класичного ВНЗ.....	21
<i>Воробйова Є. В., Резнік С. М.</i> Організація якісної підготовки менеджерів в умовах другої вищої освіти.....	24
<i>Воронюк І.В.</i> Психолого-педагогічний вплив учителя на учнів як інтегральна складова успішності викладацької діяльності.....	27
<i>Гвоздій С. П., Стенківська Г. І.</i> Вивчення стану здоров'я молоді як приклад науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.....	31
<i>Голуб Т. П.</i> Структурні компоненти науково-дослідницьких робіт студентів технічних університетів.....	35
<i>Голубова Г. В.</i> Сутність та структурні компоненти освітньо-виховного простору педагогічного вишу як запоруки організації НДР.....	37
<i>Гордиенко Т. П., Смирнова О. Ю., Смирнова Н. Ю.</i> Применение информационных технологий в научно-исследовательской работе студентов.....	41
<i>Горчакова О. А.</i> Особенности деятельности научного руководителя в условиях поликультурной образовательной среды вуза.....	43
<i>Гудзевич Л. С.</i> Пошуково-дослідницька діяльність студентів у процесі вивчення дисциплін природничого циклу.....	47
<i>Долинський Б. Т.</i> Системний підхід у підготовці майбутніх учителів початкової школи до науково-дослідницької діяльності.....	50
<i>Єрмакова С. С.</i> Концептуальні засади розробки моделі продуктивного моніторингу професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів.....	52
<i>Зеленько О. А.</i> Про науково-дослідну роботу у вишах України.....	56
<i>Каменська І. Б.</i> Зміст і принципи формування здатності майбутніх учителів іноземної мови до ефективної мовленнєвої взаємодії в аудиторному дискурсі.....	59
<i>Кисельова О. І.</i> Педагогічні умови реалізації комунікативно-мовленнєвого супроводу розвитку професійного українського мовлення майбутніх логопедів.....	62
<i>Ковтонюк М. М., Антонюк Л. В.</i> Організаційно-методичні аспекти проектування дослідницького навчання майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін.....	66
<i>Койчева Т. І.</i> Науково-дослідницька діяльність викладачів як ресурс інноваційного розвитку педагогічного університету.....	71
<i>Кордонова А.В.</i> Самообучение иностранным языкам в условиях становления новой образовательной парадигмы.....	75
<i>Корнещук В. В., Ліневич О. М.</i> Надійнісний підхід до добору персоналу освітніх закладів.....	78
<i>Кушнірук А. С.</i> Сутність науково-дослідницької роботи майбутніх учителів математики в сучасній педагогіці.....	80
<i>Лазарєва Т.А.</i> Науково-дослідна робота студентів як основа формування творчого фахівця харчової галузі.....	83
<i>Лаун С. Ю.</i> Використання творчої діяльності в процесі формування дослідницької ініціативності студентів факультету технологій.....	87
<i>Монке О. С.</i> Виховання духовності дітей дошкільного віку засобами української дитячої літератури.....	90
<i>Назаренко Н.С.</i> Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх перекладачів.....	94
<i>Нестеренко В. В.</i> Індивідуалізація самостійної роботи студентів заочної форми навчання.....	97
<i>Ноздрова О. П.</i> Формування дослідницьких умінь студентів, їх готовності до пошукової діяльності.....	99
<i>Осіпова Т. Ю.</i> Роль педагога-наставника в науковій діяльності дослідників-початківців.....	103
<i>Першина Л. В.</i> Деякі аспекти підготовки майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів.....	106
<i>Полєвікова О. Б.</i> Особливості дослідження дитячого словника.....	109
<i>Прохорова О. В.</i> Реальний стан обізнаності щодо компетентності магістрантів у науково-дослідній діяльності.....	111
<i>Прошкін В. В.</i> Формування готовності майбутніх учителів до науково-дослідної роботи в процесі університетської підготовки.....	114

<i>Стрига Е. В.</i> Структура професійного менталітету майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.....	118
<i>Терещук Р. К.</i> К вопросу о методах изучения особенностей общения и избирательных взаимоотношений дошкольников с ровесниками.....	121
<i>Трофімчук В.М.</i> Проектно-дослідницька діяльність учнів на етапі розробки творчої концепції дизайн-проекту.....	125
<i>Федорова Г. В.</i> Функциональная роль биогеохимии в учебном практикуме и НИР студентов экологического направления.....	127
<i>Чечель К. О.</i> Психолого-педагогічні чинники мотивації студентів-психологів до науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.....	130
<i>Шеремет Б. Г., Лещій Н. П.</i> Особливості спортивної підготовки студентів у процесі навчання у вищому навчальному закладі.....	133
<i>Роман Явич, Геркєрова А. М.</i> Использование социальной сети в педагогических целях.....	137
<i>Яворська Г. Х.</i> Методика організації самостійної роботи студентів: досвід та перспективи.....	139
 З досвіду роботи	
<i>Лознікова Л. П.</i> Організація самостійної роботи студентів коледжу.....	142
<i>Омельчук В. В., Гридюшко І. М.</i> З досвіду роботи школи щодо розвитку творчої особистості молодших школярів у процесі активного навчання.....	144
<i>Остапчук І. П., Павленко Г. Ю., Первая Н. В.</i> Ефективність науково-дослідної роботи студентів у КНУТД.....	147
<i>Тарарака Т.В.</i> Сущность и особенности управления учебно-воспитательным комплексом "Детский сад-школа I-III ступени".....	150
Резюме / Summary.....	153
Наші автори.....	166

характеризується багатоваспектним збором необхідної інформації. Дивергенція включає такі компоненти дивергентної діяльності: розширення меж проектної ситуації з метою розширення меж пошуку можливого рішення; свідоме збільшення невизначеності проектної ситуації; звільнення від задалегідь заданих розв'язків; зміна стратегії розумової діяльності залежно від інформації, що поступає; поєднання логічних та інтуїтивних розумових дій: бере до уваги будь-які можливі розв'язки (навіть суперечливі); тимчасове усунення від будь-яких оцінок можливих рішень [1, 78-79]. На цій стадії пошуку розв'язок проектної задачі особливо важлива присутність духу експерименту (дослідження), створення вільної атмосфери творчості.

Друга стадія характеризується наступною за дивергентним пошуком трансформацією (перетворенням) проектної задачі в бік спрощення та чіткості його розуміння. Слід відмітити, що перехід від дивергенції до трансформації може бути як усвідомленим, так і несподіваним. Дану стадію Дж. Джонс називає "порою високої творчості, натхненних припущень та осяянь" [1, 80]. Тут відбувається установка та конкретизація цілей і критеріїв оцінки результатів дизайнерської діяльності, розробляються принципи та дизайн-концепція. Задача розчленовується на підзадачі, які розв'язуються незалежно одна від одної. Здібність до

трансформації, як і до дивергенції, забезпечується інтуїтивним "чорна скринька" та логічним мисленням "прозора скринька" (у їх поєднанні).

На третій стадії актуалізується здібність до конвергенції, яка виявляється у виборі альтернативних варіантів проблеми. Важливо, щоб за короткий термін, шляхом жорсткого логічного аналізу, зменшилася невизначеність, скоротилася кількість можливих варіантів до єдиного вірного рішення [1, 81-83]. При цьому виявляються такі якості мислення, як "економічність" та "раціональність", визначення шляхів розв'язку, що поєднуються з високою швидкістю та подальшою об'єктивною оцінкою.

Висновки. Етап розробки дизайн-концепції є найважливішою структурною ланкою творчого процесу, що визначається багатьма індивідуально-психологічними особливостями особистості – здібностями до виконання різних видів діяльності, що обумовлюються самим процесом дизайн-проекування. Учитель повинен допомогти учневі виробити в його свідомості досвід формування творчої дизайн-концепції. Це можливо вирішити з допомогою системи короткотривалих творчих вправ – клаузур та проектно-дослідницьких завдань, які, у нашому розумінні зможуть наблизити пізнавальну діяльність учнів до дослідницької діяльності дизайнера.

ЛІТЕРАТУРА

1. Джонс Дж.К. Инженерное и художественное конструирование / Джонс Дж.К.; [пер. с англ. Т. П. Бурмистрова, И. В. Фриненберг]. – М., 1976. – 374 с.
2. Коваленко А.Б. Психологические проблемы творческой деятельности / А.Б. Коваленко, Н.И. Литвинова, В.А. Моляко. – К.: Знание, 1990. – 16 с.
3. Коваленко А.Б. Психологические особенности процесса понимания творческих задач / А. Б. Коваленко // Вопросы психологии. – 1991. – №5. – С. 42-47.

4. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України: проект / Олександр Коберник, Віктор Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 6. – С.3-11.

5. Ладыгин Е.В. Развитие творческих способностей учащихся в интегративном деятельном поле курса "Основы дизайна": автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 "Теория и методика обучения (по отраслям знаний)" / Е.В. Ладыгин. – М., 2000. – 20с.

Подано до редакції 03.10.11

УДК: (550.47 + 504): 37

Г. В. Федорова
(ОГЭКУ, г. Одесса)

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ РОЛЬ БИОГЕОХИМИИ В УЧЕБНОМ ПРАКТИКУМЕ И НИР СТУДЕНТОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ

Статья посвящена обучению биогеохимии в ВУЗ-ах экологического направления и биогеохимической тематике НИР преподавателей и студентов. Обсуждается роль биогеохимии в современном естествознании, лабораторно-практическая компонента учебной дисциплины "Биогеохимия" или ее раздела "Химия с основами биогеохимии", эффективность сочетания экспериментальной и практической учебной работы с кружковой НИР студентов при подготовке экологов. Приводятся результаты научно-методической работы преподавателей и научно-исследовательских достижений студентов в этом направлении.

Ключевые слова: биогеохимия, экология, биогенные элементы, биоиндикация, качество воды, факторы физико-химической миграции.

Сегодня, в эпоху науки, особую актуальность приобретают проблемы феномена науки, ее мировоз-

зренческая сущность и методология. В плане становления специалиста-эколога одной их современных

химических дисциплин, изучаемых в высшей экологической школе, является биогеохимия – наука, особо приближенная к процессу формирования мировоззрения и мироощущения студенческой молодежи. И объект изучения биогеохимии – биосфера, и ее методологические подходы (синтез, анализ, конкретизация и абстрагирование) создают благодатную почву для самостоятельного развития сознания в процессе изучения этого мощного раздела естествознания через теоретическое наследие, опыт, экспериментальные методы и научные исследования. Проблема связи предметного изучения биогеохимии в ВУЗ-х и научных разработок в этом направлении является современной, интересной и перспективной, хотя и недостаточно освещенной в современной литературе.

Особо заманчивы практические решения в форме прогнозирования ситуаций и явлений как результат научного анализа и обобщения, основанные на экспериментальных данных биогеохимических процессов.

Биогеохимия как наука, или раздел, изучаемой в ВУЗ-х дисциплины "Химия с основами биогеохимии", преподается больше двух десятилетий. От ее зарождения прошло почти 80 лет, однако она не может похвастаться изобилием учебной литературы, учитывающей специфику экологического направления, наличие и качество которой обеспечивают знания по дисциплине, трансформирующиеся в экспериментальный интерес и стремление к научным изысканиям. Классическими работами В.И. Вернадского, статьями корифеев Биогеохимической лаборатории, пособиями 70-80-х г.г. В.В. Ковальского и А.М. Ивлева [1] и более поздним учебником по биогеохимии [2] до недавнего времени ограничивался учебный биогеохимический арсенал. Наиболее подходящие для экологов учебники России, например, [3], доступны не всем студентам. Радуют последние украинские издания 2010 г., но они пока не дошли до читателя.

Таким образом, возникает парадокс: многочисленные науки, возникшие на фундаменте биогеохимии (экология, экологическая химия, ландшафтоведение, геохимическая экология, биогеохимия почвенного покрова, биогеоценология, экотоксикология), развиваются и значительно прогрессируют, а биогеохимия, которая плодотворно используется своими дочерними ответвлениями, сама, несмотря на ее усиливающееся значение, остается в тени химии и экологии.

Справедливости ради следует отметить, что философия нашего времени, отражающая реальные процессы в науке и знании, не оставляет в стороне проблемы биогеохимии, накопленный материал которой способствует усовершенствованию представлений о природе и развитию общества. Рассматривая биогеохимию как науку, объединяющую на современном уровне достижения биологии, геологии, химии по определению, физику, математику и микробиологию по физико-химическим, математическим и биоиндикационным методам исследования, а минералогию, медицину и охрану окружающей среды по применению научных исследований, можно

прогнозировать ценность такого рода перекрестных научно-практических результатов.

Развитие биогеохимии автор, прежде всего, видит в динамическом развитии ее теоретического базиса – основных концепций науки, а именно, концепции биосферы, живого и биокосного вещества, круговоротов в их обратимости и необратимости, а также в развитии различных теорий жизни и ее возникновения. С другой стороны, специфичны и интересны прикладные направления биогеохимии – биоиндикационные исследования, моделирование природных экосистем и биогеохимической структуры биосферы, биотестирование, мониторинг биокосных систем (ила, почвы, коры выветривания), исследования в полевых условиях биогеохимических провинций или в естественных водоемах – жизненно важных элементов и опасных техногенных ксенобиотиков.

Целью данной работы является привлечение вузовского внимания к биогеохимии, ее научным возможностям и особой ценности при обучении экологов. Это, прежде всего, обучающая компонента, т. е. разработка и обновление учебных практических и лабораторных работ как базиса для получения навыков эксперимента, необходимых для исследовательской работы, поначалу студенческой.

К сожалению, человеку свойственно фрагментарное восприятие окружающей природы. Такая ситуация особенно усугубляется в современных реалиях экологической перегрузкой как природы, так и человека, прессинга научно-технического прогресса и его негативных последствий. Биогеохимия способна помочь нашему современнику воспринимать природу как целое, в единстве живой и косной материи, более того, в единстве себя и природы. Поэтому эксперимент в учебной работе должен быть максимально приближен к природным объектам.

Несомненно, практические и лабораторные работы по дисциплине или разделам "Биогеохимии" для студентов-экологов должны включать экологическую компоненту. Экологический ориентир имеет не только профессиональный акцент, важный для связи экспериментальной учебной базы и будущей специальности обучаемого, но и сближает исследователя с природой, создает позитив от ощущения полезности работы, а научный поиск рождает исследовательский азарт. Все это дает толчок к осознанию современной экологической обстановки, "врастания" в нее. Сознание современного студента-эколога в идеале должно соединить в целостную концептуальную систему звенья знания биогеохимических начал и понимания их неразрывности с экологическим контекстом.

Звено знания в ВУЗ-х, прежде всего, обеспечивается за счет создания фонда учебно-практической литературы. Для нормального функционирования учебного процесса дисциплины "Химия с основами биогеохимии" разработан и внедрен недавно изданный практический курс [4], который создает базис химических знаний первокурсника. Подготовленные, апро-

бированные и применяемые в лабораторном практикуме работы при изучении раздела "Биогеохимия" этой же дисциплины сочетают приобретение необходимых технических навыков, понятия их смысловой идеи с экологической ориентацией [5]. Выполнение лабораторных работ побуждает студентов-экологов к научному поиску, анализу результатов, формулированию выводов и подготавливают к самостоятельной научно-исследовательской работе. Экспериментальный блок лабораторных работ в ОДЕКУ охватывает 4 компонента биосферы: педосферу (гравиметрический метод определения органического вещества и влажности почв, влияние пестицидов на дыхание почвы и др.), гидросферу (определение нефти, нитритов и нитратов в водах, органолептических свойств воды, ее жесткости всех видов), атмосферу (определение аммиака, фенола в воздухе), живое вещество (определение интенсивности фотосинтеза растений, качественный анализ органических веществ), а также аналитический контроль биогенных элементов. Биоиндикационная тематика представлена простыми работами с получением быстрого результата (напр., установление загрязнения воздуха по содержанию влажности листьев или по содержанию органического вещества).

Поиск практических заданий, полезных для восприятия сущности биогеохимических процессов и закрепляющих знание основных биогеохимических показателей, привел к созданию практических работ для самостоятельного выполнения. Предлагаемые студентам многовариантные практические работы [5] связаны с расчетами показателя Картледжа, энергетических коэффициентов, характеристики биологического поглощения и др. и графической интерпретацией результатов. Такого типа тандем эксперимента и расчетных практических работ позволил за последние годы улучшить качество знаний, контроль которых осуществлялся в контрольных работах модулей, на экзаменах и в тестовом ректорском контроле остаточных знаний (по завершению курса).

Биогеохимическая компонента экологического образования также находит свое воплощение в тематике научной кружковой работы, проводимой на кафедре химии окружающей среды в ОГЭКУ. Механизм – от обучения до НИР отвечает "цепной" схеме: теоретическая база "Химии с основами биогеохимии" → биогеохимический семинар → общехимический практический курс → биогеохимический практикум (лабораторный эксперимент + расчетные практические работы) → исследовательский кружок.

Основным направлением студенческой кружковой научной работы является изучение одного из компонентов биосферы – гидросферы. Этот выбор обусловлен, во-первых, участием гидросферы в глобальном биогеохимическом цикле, обеспечивающем жизнь на планете; во-вторых, мониторинг и анализ воды разных источников имеет перспективу прогноза, что важно и представляет профессиональный интерес

для студентов-экологов; в-третьих, состояние воды сегодня не может не вызывать и научного, и общественного интереса. Программа исследовательской работы включала определение качества поверхностных вод естественных (реки Дунай и Днестр) и искусственных водоемов (магистральный канал, пгт Беляевка), природных подземных вод (колодцы, ключи питьевой воды, вода артезианских скважин), питьевой воды разных торговых марок, водопроводной и бюветной воды в г.Одессе и Одесской области.

Биогеохимическая оценка качества вод проводилась по следующим показателям: по содержанию биогенных веществ (на основе биофильного элемента азота NH_4^+ , NO_3^- , NO_2^-), общей и карбонатной жесткости воды, ионному составу биогенных макроэлементов, количественной оценке содержания анионов SO_4^{2-} , Cl^- , HCO_3^- .

Исследования выполнялись по аналитическим методикам количественного анализа, широко применяемым среди методов биогеохимии. Студенты овладели трилонометрическим методом определения жесткости воды, техникой титрования, методикой установления типа воды по величинам показателя жесткости. В анализах применялся гравиметрический метод

определения SO_4^{2-} и фотоэлектроколориметрический – для установления концентраций NH_4^+ и NO_2^- , т.е. методы, уже известные студентам из лабораторного биогеохимического практикума. Занимаясь научной работой студенты сталкивались с прикладными проблемами контроля загрязнения природных вод, необходимостью ознакомления с государственной документацией – Госстандартом ДСТУ 3041-95 132928-00 (13.060. Якість води. 13.060.01. Якість води взагалі. 13.060.10. Вода природних джерел). Анализ полученных результатов, компьютерное оформление научных работ, использование для наглядности таблиц, графиков, диаграмм расширяло диапазон знаний и умений студентов, шлифовало навыки лабораторной работы, стимулировало научный интерес.

По результатам научной работы опубликованы статьи в научных журналах, в т.ч. с участием студентов и тезисы докладов на студенческих научных конференциях; намечены основные перспективы дальнейшей работы.

Таким образом, очевидна эффективность повышения качества экологического образования при изучении биогеохимии на базе учебного практикума, сочетающего, лабораторный эксперимент и расчетно-графические практические работы, с одной стороны, и научно-исследовательскую кружковую работу на кафедре, с другой.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ивалев А. М.* Биогеохимия: учеб. пособие / Ивалев А. М. – М.: Высшая школа, 1986. – 125 с.
2. *Орлов Д. С.* Биогеохимия: учебник [для студ. высш. учеб. завед.] / Д. С. Орлов, О. С. Безуглова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 320 с.
3. *Башкин В. Н.* Биогеохимия: учеб. пособие [для студ. высш. учеб. завед.] / В. Н. Башкин. – М.: Выс-

шая школа, 2008. – 423 с.

4. *Герасименко Г. І.* Хімія. Практичний курс: навч. посіб. / Г. І. Герасименко. – Одеса: "ТЕС", 2009. – 304 с.

5. *Федорова Г. В.* Практикум з біогеохімії для екологів: навч. посіб. / Г. В. Федорова. – Київ: КНТ, 2007. – 288 с.

Подано до редакції 28.09.11

УДК 159.947

К. О. Чечель
(ДІРСП, м. Донецьк)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглянуто особливості мотивації студентів-психологів до науково-дослідної діяльності, наведено результати емпіричного дослідження та виокремлені психолого-педагогічні чинники мотивації студентів-психологів до науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, мотивація, науково-дослідна діяльність, студенти.

На сьогоднішній день основною задачею вищої освіти є формування творчої особистості фахівця, здібного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Рішення цієї задачі навряд чи можливе лише шляхом передачі знань в готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перетворити студента з пасивного споживача знань на їх активного творця, який уміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її розв'язання, знайти оптимальний результат і довести його правильність. У зв'язку з цим особливу актуальність набуває науково-дослідна робота, яка повинна бути не лише формою самостійної роботи студентів, а являтися основою освітнього процесу у виші. Це припускає не тільки орієнтацію ВНЗ на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей студентів, перехід від загального до індивідуалізованого навчання, з урахуванням потреб і можливостей особистості, але й принциповий перегляд організації учбово-виховного процесу у виші, який повинен будуватися так, щоб розвивати дослідницьку діяльність студентів, формувати в них здібність до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань у професійній діяльності в сучасному світі.

Сьогодні до випускника виші разом з професійно-важливими якостями пред'являються і такі якості, як активність, самостійність і гнучкість мислення, уміння ухвалювати аргументовані рішення і нести за них відповідальність, прогнозувати стратегії розвитку тощо. Ці вимоги свідчать про неабияку значущість тих рис особистості, що презентують готовність до самостійної пізнавальної діяльності студента, яка формується в процесі навчання у ВНЗ особливо

яскраво виявляється в науково-дослідній діяльності.

Аналіз досліджень в цій області показує, що активність особистості у власному розвитку і саморозвитку висвітлено в наукових працях К.О. Альбуханової-Славської, С.Д. Максименка, С.Л. Рубінштейна; проблеми дослідження мотивації навчальної діяльності відображені в дослідженнях Л.І.Божович, Є.П. Ільїна, А.К. Маркової, О.М. Матюшкіна, А.А. Реана, О.С. Гребенюк, В.Г.Асєєва, П.М.Якобсона; питання специфіки дослідницької діяльності розглянуто в роботах Н.С.Амеліної, В.В.Борисова, Н.В.Корнева, Є.В.Кулик, Т.Д.Мишківської, В.К.Сидоренко та ін.; питання готовності особистості до науково-дослідної діяльності порушували в своїх роботах В.В.Балашов, Л.В.Гаврилук, І.І.Дорожко, Л.Ю.Султанова та ін. О.М.Леонт'єв вважає, що саме мотивація є одним із найважливіших факторів, який забезпечує успіх у будь-якій діяльності [2], тому особливої уваги заслуговують питання мотивації студентів до науково-дослідної діяльності, підвищення їх інтересу і пізнавальної активності до самостійного пошуку нових знань.

У зв'язку з вищевикладеним, метою даної статті є виокремити психолого-педагогічні чинники, що сприяють підвищенню мотивації студентів-психологів до науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.

Досягнення мети передбачає розв'язання наступних завдань:

1. Розглянути сутність науково-дослідної діяльності в освітньому середовищі ВНЗ та особливості мотивації студентів-психологів до науково-дослідної роботи;

2. Проаналізувати результати проведеного емпіричного дослідження.